

Усім, хто в шанцях

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

Шановні друзі!

Ми разом пережили ще один непростий рік. Хтось віддає життя за Батьківщину в шанцях, хтось жертвує останнім, хтось творить та плакає, – а все задля здійснення спільної мрії про наше краще майбутнє.

Так вже сталося, що укладаю словники, отож плакаю рідне Слово, щодень наснажуюсь та живу ним. Прикро, але його, такого справдешнього та колоритного, вже й не почуєш на вулицях українських міст. Упродовж семи десятиліть радянський режим робив усе можливе, щоб репресувати та затирати питому українську лексику. Натомість українці отримали штучний покруч обох мов; внаслідок, сьогодні, здебільшого послуговуємося суржиком.

Буваючи у найрізноманітніших середовищах (від молодіжного до академічного), прислуховуюсь до того, як люди розмовляють українською мовою, і те, що чую – не тішить. Відтак продовжую роботу над словниками української мови, вишукую призабуті та несправедливо «затерті» слова, які ненависний до всього українського режим позначав як «застарілі» та «діалектичні». А скільки слів у нас поцупили й перетворили

на начебто російські... Воно й не дивно, що більшість пересічних мовців роблять великі очі, коли пояснюєш, що те чи інше слово є правдиво українським і його не потрібно цуратися. У своїй праці завдячую україномовним спільнотам, що жваво поширюють усе українське у соціальних мережах, а відтак нуртують український проект, втілюють гуманітарну політику нашої держави, на що рідко спроможна влада.

Працювавши над словником, я насамперед звернувся до хрестоматійних творів наших велетів, Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Івана Франка та Лесі Українки. Більшу ж частину опрацьованих джерел становлять українські переклади класичних творів світової літератури, серед яких: «Енеїда», «Беовульф», «Фауст», «Гамлет», «Декамерон», «Божественна комедія», «Дон Кіхот» та багато інших. Власне ці твори вважаю вершинами стилістичної довершеності у вишуканих перекладах Максима Рильського, Миколи Лукаша, Бориса Тена, Євгена Дроб'язка, Василя Щурата, Миколи Бажана, Ірини Стешенко, Василя Мисика, Осипа Роздольського, Миколи Зерова, Андрія Содомори, Олени О'Лір, Миколи Ільницького, Юрія Лісняка, Леоніда Гребінки та ін.

Зізнаюсь щиро, багато з опрацьованих словникових одиниць почув вперше, відкрив їх для себе наче коштовний скарб, яким хочу поділитися з вами. Радію кожному Вашому замовленню, допису, дзвінку, повідомленню, а особливо вдячний російськомовним шанувальникам зі Сходу та Півдня України, які щиро бажають вивчати українську мову та зректися ярма двомовності. Власне так у багатьох і пробуджується національна свідомість, бо ж разом з відновою держави відновлюємо і нашу рідну мову.

Щодо зауваг до цього видання, зазначу, що на численні прохання користувачів попереднього видання «Гарна мова – одним словом», усі слова (загалом 992 словникові одиниці)

подані з наголосами. Окремі з них мають подвійний наголос, а подекуди поряд з усталеним наголосом у головному гаслі поданий і оригінальний авторський варіант наголошування у контекстуальному прикладі. Для полегшення роботи з джерелами, я почасти використовував матеріали AeLib Бібліотеки світової літератури.

Відповідаючи на прогнозоване запитання про те, чому у новому словнику лівова частка прикладів наведена з перекладної літератури, поясню, що поряд з українськими письменниками радянської доби, українські перекладачі мали розлогіший обсяг для експерименту з питомим українським словом, а тому впродовж роботи з іноземними творами ставали стилістами вищого ґатунку та авторами новотворів, зокрема: Максим Рильський, Микола Лукаш, Борис Тен, Євген Дроб'язко, Андрій Содомора, Григорій Кочур, Анатоль Перепада.

Принагідно хочу побажати вам наснажитися красою та величиною українського Слова на кожній сторінці цього видання. Надзвичайно важливим є кожен ваш відгук, заувага та побажання. Дякую усім, хто підтримує та щиро вболіває за успіх видань «Авторської кухні словників» (<http://slovnky.com.ua/>) та видавництва «Апріорі» (<http://www.apriori.lviv.ua/>), бо саме ваша віра якнайкраще заохочує та підтримує нас.

Бажаю усім плідної подорожі сторінками Словника і вірю, що кожен читач неодмінно віднайде найцінніше для себе.

Віддано ваш, Тарас Береза

А

АВЖЕЖ (аякже, так, звичайно)

І скочив на коня Роланд одважний,
З ним поруч побратим став Олів'єр,
За ними Джерін і сміливий Джер'єр,
Пішов Оттон, так само Берандж'єр,
Пішов Самсон і Ансеїс старий,
Джерарт погордий, русільйонський граф,
Так само і гасконець Енджельєр.
Турпін сказав: «Авжéж і я піду».
«Роланд – сеньйор мій, я його не кину»,
Такі слова промовив граф Готьєр.
З усіх обрали рівно двадцять тисяч.
*(«Пісня про Роланда», зі старофранцузької
переклав Василь Щурат)*

АНІТЕЛÉНЬ (ні слова, ні звуку)

І всі уряд поставали
Ніби без'язики –
Анітелéнь. Цар цвенькає;
А диво-цариця,
Мов та чапля меж птахами,
Скаче, бадьориться.
(Тарас Шевченко «Сон»)

АНІТРÓХИ (зовсім)

Матінко люба, ти коротковічним мене породила,
Чи не повинен був честю із неба мене вшанувати
Зевс громовладний? Та нині не дав він її анітрóхи.